Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 26ης Σεπτεμβρίου 2024*

«Αίτηση αναιρέσεως – Δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών – Παρατυπίες κατά τη διαδικασία ανάθεσης της συμβάσεως – Απόφαση ανάκτησης αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών – Απόφαση που αποτελεί εκτελεστό τίτλο – Άρθρο 299 ΣΛΕΕ – Αρμοδιότητα του ενωσιακού δικαστή»

Στην υπόθεση C-597/22 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ασκηθείσα στις 16 Σεπτεμβρίου 2022,

**Ευρωπαϊκή Επιτροπή**, εκπροσωπούμενη αρχικώς από τους B. Araujo Arce, J. Baquero Cruz και J. Estrada de Solà, στη συνέχεια από τον J. Baquero Cruz, την F. Blanc, τον J. Estrada de Solà και τον P. Ortega Sánchez de Lerín,

αναιρεσείουσα,

όπου ο έτερος διάδικος είναι η:

**HB**, εκπροσωπούμενη από την L. Levi, δικηγόρο,

προσφεύγουσα-ενάγουσα πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Jürimäe, πρόεδρο τμήματος, K. Lenaerts, Πρόεδρο του Δικαστηρίου, ασκούντα καθήκοντα δικαστή του τρίτου τμήματος, N. Piçarra (εισηγητή), N. Jääskinen και M. Gavalec, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: A. Lamote, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 2023,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 25ης Ιανουαρίου 2024,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

εκδίδει την ακόλουθη

## Απόφαση

1 Με την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητεί τη μερική αναίρεση της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 6ης Ιουλίου 2022, HB κατά Επιτροπής (T-408/21, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, EU:T:2022:418), με την οποία το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε, αφενός, την απόφαση C(2021) 3339 final της Επιτροπής, της 5ης Μαΐου 2021, σχετικά με την είσπραξη απαιτήσεως ύψους 4 241 507 ευρώ από την HB, βάσει της συμβάσεως με αριθμό αναφοράς TACIS/2006/101-510 (στο εξής: σύμβαση TACIS), και, αφετέρου, την απόφαση C(2021) 3340 final της Επιτροπής, της 5ης Μαΐου 2021, σχετικά με την είσπραξη απαιτήσεως ύψους 1 197 055,86 ευρώ από την HB, βάσει της συμβάσεως με αριθμό αναφοράς CARDS/2008/166-429 (στο εξής: σύμβαση CARDS) (στο εξής από κοινού: επίδικες αποφάσεις).

### Το νομικό πλαίσιο

#### *Ο δημοσιονομικός κανονισμός του 2002*

2 Το άρθρο 103 του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) 1605/2002 του Συμβουλίου, της 25ης Ιουνίου 2002, για τη θέσπιση του δημοσιονομικού κανονισμού που εφαρμόζεται στον γενικό προϋπολογισμό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ 2002, L 248, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ, Ευρατόμ) 1995/2006 του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2006 (ΕΕ 2006, L 390, σ. 1) (στο εξής: δημοσιονομικός κανονισμός του 2002), ο οποίος καταργήθηκε από τις 31 Δεκεμβρίου 2012, προέβλεπε τα εξής:

«Οσάκις αποδεικνύεται ότι η διαδικασία ανάθεσης εμφανίζει ουσιώδη σφάλματα, παρατυπίες ή απάτη, τα κοινοτικά όργανα αναστέλλουν τη διαδικασία και μπορούν να λάβουν κάθε αναγκαίο μέτρο, συμπεριλαμβανόμενης της ακύρωσης της διαδικασίας.

Οσάκις, μετά την ανάθεση της συμβάσεως, αποδεικνύεται ότι η διαδικασία ανάθεσης ή η εκτέλεση της συμβάσεως εμφάνισε ουσιώδη σφάλματα, παρατυπίες ή απάτη, τα κοινοτικά όργανα μπορούν είτε να μη συνάψουν τη σύμβαση είτε να αναστείλουν την εκτέλεση της συμβάσεως ή, εφόσον συντρέχει περίπτωση, να την καταγγείλουν.

Οσάκις τα σφάλματα, οι παρατυπίες ή η απάτη οφείλονται σε υπαιτιότητα του αντισυμβαλλομένου, τα κοινοτικά όργανα μπορούν επιπλέον να αρνηθούν πληρωμές ή να ανακτήσουν ποσά που έχουν ήδη καταβληθεί, ή και να καταγγείλουν όλες τις συμβάσεις που έχουν συνάψει με τον εμπλεκόμενο αντισυμβαλλόμενο, κατ’ αναλογία προς τη σοβαρότητα των σφαλμάτων, των παρατυπιών ή της απάτης.»

#### *Ο δημοσιονομικός κανονισμός του 2018*

3 Το άρθρο 100 του κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) 2018/1046 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Ιουλίου 2018, σχετικά με τους δημοσιονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης, την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1296/2013, (ΕΕ) αριθ. 1301/2013, (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, (ΕΕ) αριθ. 1304/2013, (ΕΕ) αριθ. 1309/2013, (ΕΕ) αριθ. 1316/2013, (ΕΕ) αριθ. 223/2014, (ΕΕ) αριθ. 283/2014 και της

απόφασης αριθ. 541/2014/ΕΕ και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 966/2012 (ΕΕ 2018, L 193, σ. 1) (στο εξής: δημοσιονομικός κανονισμός του 2018), φέρει τον τίτλο «Εντολή είσπραξης» και ορίζει στην παράγραφο 2 τα εξής:

«Ένα θεσμικό όργανο της [Ευρωπαϊκής] Ένωσης μπορεί να διατυπώσει επίσημα τη βεβαίωση απαιτήσεως εις βάρος προσώπων, εκτός των κρατών μελών, σε απόφαση που αποτελεί τίτλο εκτελεστό κατά την έννοια του άρθρου 299 ΣΛΕΕ.

[…]»

4 Το άρθρο 131 του δημοσιονομικού κανονισμού του 2018 επιγράφεται «Αναστολή, ακύρωση και μείωση» και προβλέπει στις παραγράφους 2 και 4 τα εξής:

«2. Εάν, μετά τη χορήγηση, διαπιστωθεί ότι κατά τη διαδικασία χορήγησης διαπράχθηκαν παρατυπίες ή απάτη, ο αρμόδιος διατάκτης δύναται:

α) να αρνηθεί να αναλάβει τη νομική δέσμευση ή να ακυρώσει την απονομή βραβείου·

β) να αναστείλει τις πληρωμές·

γ) να αναστείλει την εκτέλεση της νομικής δέσμευσης·

δ) κατά περίπτωση, να λύσει τη νομική δέσμευση συνολικά ή εν μέρει σε σχέση με έναν ή περισσότερους αποδέκτες.

[…]

4. Εκτός των μέτρων που αναφέρονται στην παράγραφο 2 ή 3, ο αρμόδιος διατάκτης δύναται να μειώσει την επιχορήγηση, το βραβείο, τη συνεισφορά στο πλαίσιο της συμφωνίας συνεισφοράς ή την τιμή στο πλαίσιο συμβάσεως σε βαθμό ανάλογο με τη σοβαρότητα των παρατυπιών, της απάτης ή της αθέτησης υποχρεώσεων, μεταξύ άλλων και σε περιπτώσεις όπου οι σχετικές δραστηριότητες δεν έχουν υλοποιηθεί ή υλοποιήθηκαν ανεπαρκώς, ελλιπώς ή καθ' υπέρβαση των προθεσμιών.

[…]»

## Το ιστορικό της διαφοράς

5 Το ιστορικό της διαφοράς εκτέθηκε στις σκέψεις 2 έως 33 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και, για τις ανάγκες τις παρούσας διαδικασίας, μπορεί να συνοψιστεί ως εξής.

6 Στις 25 Ιανουαρίου 2006 η Ένωση, εκπροσωπούμενη από την Αντιπροσωπεία της στην Ουκρανία, προκήρυξε διαγωνισμό για τη σύναψη δημόσιας συμβάσεως παροχής υπηρεσιών τεχνικής βοήθειας στις ουκρανικές αρχές με στόχο την προσέγγιση της ουκρανικής νομοθεσίας με την ενωσιακή. Η δημόσια αυτή σύμβαση εντασσόταν στο πλαίσιο του προγράμματος τεχνικής βοήθειας προς την Κοινοπολιτεία Ανεξαρτήτων Κρατών (TACIS), το οποίο αποσκοπούσε στη διευκόλυνση της μετάβασης προς μια οικονομία αγοράς και στην ενίσχυση της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου στα κράτη-εταίρους της Ανατολικής Ευρώπης και της Κεντρικής Ασίας (στο εξής: σύμβαση TACIS). Η δημόσια σύμβαση ανατέθηκε σε κοινοπραξία με επικεφαλής την HB και η σχετική σύμβαση TACIS υπογράφηκε στις 17 Ιουλίου 2006 για μέγιστη αξία 4 410 000 ευρώ.

7 Στις 24 Οκτωβρίου 2007 η Ένωση, εκπροσωπούμενη από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Ανασυγκρότησης (ΕΥΑ), προκήρυξε διαγωνισμό για τη σύναψη δημόσιας συμβάσεως παροχής υπηρεσιών τεχνικής βοήθειας στο Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο της Σερβίας. Η δημόσια αυτή σύμβαση εντασσόταν στο πλαίσιο του προγράμματος κοινοτικής βοήθειας για την ανασυγκρότηση, την ανάπτυξη και τη σταθεροποίηση (CARDS), το οποίο είχε ως αντικείμενο την παροχή κοινοτικής βοήθειας στις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης ενόψει της συμμετοχής τους στη διαδικασία σταθεροποίησης και σύνδεσης με την Ένωση (στο εξής: σύμβαση CARDS). Η δημόσια σύμβαση ανατέθηκε σε κοινοπραξία με επικεφαλής την HB και η σχετική σύμβαση CARDS υπογράφηκε στις 30 Ιουλίου 2008 για μέγιστη αξία 1 999 125 ευρώ.

8 Κατόπιν διενέργειας έρευνας, η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) επιβεβαίωσε, με δύο τελικές εκθέσεις έρευνας τις οποίες απέστειλε στην Επιτροπή στις 19 Απριλίου 2010 και στις 28 Νοεμβρίου 2011 αντιστοίχως, την ύπαρξη σοβαρών παρατυπιών και υπονοιών περί δωροδοκίας αναφορικά με τη συμμετοχή της HB στους διαγωνισμούς για τις συμβάσεις CARDS και TACIS. Η OLAF πρότεινε, εξάλλου, να καταγγελθούν οι επίμαχες συμβάσεις και να δρομολογηθεί η διαδικασία ανάκτησης.

9 Στις 15 Οκτωβρίου 2019 η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση C(2019) 7318 final, σχετικά με τη μείωση των οφειλόμενων βάσει της [συμβάσεως TACIS] ποσών και την ανάκτηση των αχρεωστήτως καταβληθέντων (στο εξής: απόφαση είσπραξης TACIS), καθώς και την απόφαση C(2019) 7319 final, σχετικά με τη μείωση των οφειλόμενων βάσει της [συμβάσεως CARDS] ποσών και την ανάκτηση των αχρεωστήτως καταβληθέντων (στο εξής: απόφαση είσπραξης CARDS). Με τις αποφάσεις αυτές, οι οποίες παρέπεμπαν ρητώς, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 103 του δημοσιονομικού κανονισμού του 2002 και στο άρθρο 131 του δημοσιονομικού κανονισμού του 2018, η Επιτροπή έκρινε ότι οι σχετικές με τις συμβάσεις CARDS και TACIS διαδικασίες ενείχαν ουσιώδη παρατυπία, κατά την έννοια του άρθρου 103 του δημοσιονομικού κανονισμού του 2002, ότι η παρατυπία ήταν καταλογιστέα στην κοινοπραξία με επικεφαλής την HB και ότι η σοβαρότητά της δικαιολογούσε τον μηδενισμό του ποσού των επίμαχων συμβάσεων. Συνακόλουθα, θεωρήθηκε ότι όλες οι πληρωμές που είχαν γίνει στο πλαίσιο των συμβάσεων αυτών ήταν αχρεωστήτως καταβληθείσες και έπρεπε να ανακτηθούν.

10 Στις 19 Νοεμβρίου 2019 η HB άσκησε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου δύο προσφυγές-αγωγές με τις οποίες αμφισβητούσε τη νομιμότητα των αποφάσεων είσπραξης CARDS και TACIS και ζητούσε αποζημίωση λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης της Ένωσης. Με τις αποφάσεις της 21ης Δεκεμβρίου 2021, HB κατά Επιτροπής (T-795/19, στο εξής: απόφαση T-795/19, EU:T:2021:917), και της 21ης Δεκεμβρίου 2021, HB κατά Επιτροπής (T-796/19, στο εξής: απόφαση T-796/19, EU:T:2021:918), το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τις προσφυγές αυτές, αφενός, ως απαράδεκτες, κατά το μέρος που ζητούνταν η ακύρωση των αποφάσεων της Επιτροπής, και, αφετέρου, ως αβάσιμες, κατά το μέρος που είχαν ως αντικείμενο τη θεμελίωση της εξωσυμβατικής ευθύνης της Ένωσης. Στις 3 Μαρτίου 2022 η Επιτροπή άσκησε κατά των δύο αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου αιτήσεις αναιρέσεως οι οποίες πρωτοκολλήθηκαν με τους αριθμούς υποθέσεων C-160/22 P και C-161/22 P αντιστοίχως.

11 Στις 5 Μαΐου 2021 η Επιτροπή εξέδωσε τις επίδικες αποφάσεις οι οποίες παραπέμπουν ρητώς στο άρθρο 299 ΣΛΕΕ και στο άρθρο 100, παράγραφος 2, του δημοσιονομικού κανονισμού του 2018. Η Επιτροπή, αφού υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο 299 ΣΛΕΕ, η αναγκαστική εκτέλεση διέπεται από τις ισχύουσες διατάξεις της πολιτικής δικονομίας στο κράτος όπου πραγματοποιείται και ότι ο έλεγχος της κανονικότητας των εκτελεστικών μέτρων εμπίπτει στην αρμοδιότητα των εθνικών δικαστηρίων, ορίζει στο άρθρο 5 των επίδικων αποφάσεων ότι αυτές αποτελούν εκτελεστό τίτλο δυνάμει του προαναφερθέντος άρθρου 299 ΣΛΕΕ.

12 Με τη διάταξη της 25ης Απριλίου 2022, HB κατά Επιτροπής (T-408/21 R, EU:T:2022:241), ο Πρόεδρος του Γενικού Δικαστηρίου έκανε δεκτή την αίτηση ασφαλιστικών μέτρων την οποία υπέβαλε η HB και διέταξε την αναστολή της εκτέλεσης των επίδικων αποφάσεων, επιφυλασσόμενος ως προς τα δικαστικά έξοδα.

**Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση**

13 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 9 Ιουλίου 2021, η HB άσκησε προσφυγή-αγωγή ζητώντας από το Γενικό Δικαστήριο:

– να ακυρώσει τις επίδικες αποφάσεις·

– να διατάξει την επιστροφή όλων των ποσών που ανακτήθηκαν τυχόν από την Επιτροπή βάσει των επίδικων αποφάσεων, πλέον τόκων υπερημερίας υπολογιζόμενων με βάση το επιτόκιο το οποίο εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, προσαυξημένο κατά 7 μονάδες·

– να υποχρεώσει την Επιτροπή να της καταβάλει το συμβολικό ποσό του ενός ευρώ ως αποζημίωση «υπό την επιφύλαξη επαύξησής του» και

– να καταδικάσει την Επιτροπή στο σύνολο των δικαστικών εξόδων.

14 Προς στήριξη της προσφυγής-αγωγής της ως προς το αίτημα ακυρώσεως των επίδικων αποφάσεων, η HB προέβαλε τρεις λόγους. Ο πρώτος λόγος ακυρώσεως αφορούσε αναρμοδιότητα της Επιτροπής να εκδώσει τις επίδικες αποφάσεις, έλλειψη νομικής βάσης για την έκδοσή τους και παραβίαση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως αφορούσε παραβίαση του δημοσιονομικού κανονισμού του 2018 διότι η Επιτροπή δεν είχε βέβαιη απαίτηση έναντι της HB. Ο τρίτος λόγος ακυρώσεως αφορούσε παράβαση ουσιώδους τύπου, αθέτηση του καθήκοντος επιμέλειας και παραβίαση της αρχής της αμεροληψίας όπως κατοχυρώνονται στο άρθρο 41 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

15 Το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, αφενός, στη σκέψη 43 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, όπως δέχεται και η Επιτροπή, αν το Δικαστήριο, στο πλαίσιο των αιτήσεων αναιρέσεως των οποίων έχει επιληφθεί στις υποθέσεις C-160/22 P και C-161/22 P, επιβεβαιώσει τη συμβατική φύση των αποφάσεων είσπραξης TACIS και CARDS, τούτο θα σημαίνει ότι η Επιτροπή στερείται της εξουσίας να εκδώσει τις επίδικες αποφάσεις, οι οποίες θα πρέπει, ως εκ τούτου, να ανακληθούν. Αφετέρου, στις σκέψεις 48 και 50 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε ότι το ζήτημα αν η Επιτροπή μπορούσε να εκδώσει απόφαση η οποία να αποτελεί εκτελεστό τίτλο δυνάμει του άρθρου 299 ΣΛΕΕ προς διεκδίκηση απαιτήσεως που απορρέει από τη μη εκτέλεση συμβάσεως εξετάστηκε στο πλαίσιο της αποφάσεως της 16ης Ιουλίου 2020, ADR Center κατά Επιτροπής (C-584/17 P, EU:C:2020:576), με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι η εξουσία της Επιτροπής να εκδίδει αποφάσεις οι οποίες αποτελούν εκτελεστό τίτλο στο πλαίσιο συμβατικών σχέσεων περιορίζεται μόνο στις συμβάσεις εκείνες που περιέχουν ρήτρα απονομής δικαιοδοσίας με την οποία παρέχεται αρμοδιότητα στον ενωσιακό δικαστή.

16 Δεδομένου ότι οι συμβάσεις TACIS και CARDS περιέχουν ρήτρες απονομής δικαιοδοσίας στα βελγικά δικαστήρια, και όχι στον ενωσιακό δικαστή, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, στη σκέψη 53 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή δεν διέθετε την εξουσία να

εκδώσει τις επίδικες αποφάσεις βάσει του άρθρου 299 ΣΛΕΕ. Κατά συνέπεια, δέχθηκε τον πρώτο λόγο ακυρώσεως, χωρίς να εξετάσει ούτε την αιτίαση περί παραβίασης της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης ούτε τον δεύτερο και τον τρίτο λόγο ακυρώσεως.

17 Κατά τα λοιπά, το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε, στις σκέψεις 55 έως 72 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, αποζημιωτικό αίτημα της HB και το απέρριψε ως αβάσιμο.

## Αιτήματα των διαδίκων ενώπιον του Δικαστηρίου

18 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

– να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, κατά το μέρος που το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε τις επίδικες αποφάσεις·

– να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου προκειμένου αυτό να αποφανθεί επί της ουσίας ως προς την προσφυγή ακυρώσεως και

– να καταδικάσει την HB στα δικαστικά έξοδα.

19 Η HB ζητεί να απορριφθεί η αίτηση αναιρέσεως και να καταδικαστεί η Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

## Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

### *Επιχειρήματα των διαδίκων*

20 Προς στήριξη της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως, η Επιτροπή προβάλλει έναν και μόνον λόγο αναιρέσεως, με τον οποίο προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθώς, στη σκέψη 45 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στηρίχθηκε στην εσφαλμένη διαπίστωση, την οποία άντλησε απευθείας και «ασυζητητί» από τις αποφάσεις T-795/19 και T-796/19, ότι οι αποφάσεις είσπραξης CARDS και TACIS είναι συμβατικής φύσεως, για να συναγάγει εν συνεχεία, στη σκέψη 53 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή δεν ήταν αρμόδια να εκδώσει τις επίδικες αποφάσεις βάσει του άρθρου 299 ΣΛΕΕ.

21 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο ούτε έλαβε υπόψη ούτε απάντησε στα επιχειρήματα που η ίδια είχε εκθέσει με το υπόμνημα αντικρούσεως, όσον αφορά «την αρμοδιότητα της Επιτροπής να εκδώσει τις [επίδικες] αποφάσεις» και, πιο συγκεκριμένα, ως προς «τη νομική φύση των αποφάσεων είσπραξης [CARDS και TACIS]», ζήτημα που συζητήθηκε στο πλαίσιο των υποθέσεων επί των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις T-795/19 και T-796/19.

22 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο προσδίδοντας «συμβατική φύση» στα προνόμια δημόσιας εξουσίας τα οποία της αναγνωρίζονται, ειδικότερα, στο άρθρο 103 του δημοσιονομικού κανονισμού του 2002, προκειμένου να μπορεί να διαπιστώνει τυχόν παρατυπίες στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων, να μειώνει, κατά συνέπεια, την τιμή στο πλαίσιο των αντίστοιχων συμβάσεων και να ανακτά τα αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά. Μια τέτοια λύση, η οποία συνεπάγεται ότι, όταν η Επιτροπή συνάπτει συμβάσεις όπως οι επίμαχες εν προκειμένω, τα μέτρα που άπτονται της άσκησης των προνομίων αυτών

«απορροφώνται» στη συμβατική σφαίρα και υπόκεινται στον έλεγχο του δικαστή της συμβάσεως, εκμηδενίζει τα προνόμια των οποίων απολαύει η Επιτροπή ως δημόσια αρχή καθώς και τις εξουσίες που της απονέμει ο ενωσιακός νομοθέτης.

23 Κατά το θεσμικό όργανο, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου «διαταράσσει το ενωσιακό νομικό σύστημα», από πλευράς τόσο της αρμοδιότητας του ενωσιακού δικαστή να ελέγχει τη νομιμότητα των πράξεων του παράγωγου δικαίου όσο και της ικανότητας της Επιτροπής να προστατεύει με αποτελεσματικό τρόπο τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης, ιδίως μέσω της διόρθωσης τυχόν παρατυπιών στη διαδικασία σύναψης δημοσίων συμβάσεων όταν απαιτείται, προς τούτο, η λήψη μέτρων διοικητικής φύσεως. Επομένως, κατά την άποψη της Επιτροπής, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο παραλείποντας να λάβει υπόψη τη νομική φύση των αποφάσεων είσπραξης CARDS και TACIS, προς εφαρμογή των οποίων εκδόθηκαν οι επίδικες αποφάσεις. Συνακόλουθα, η ανάλυση του Γενικού Δικαστηρίου προσκρούει στην απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, ADR Center κατά Επιτροπής (C-584/17 P, EU:C:2020:576, σκέψεις 69 έως 72), με την οποία το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι, όταν η Επιτροπή λαμβάνει μέτρα που άπτονται της άσκησης των προνομίων δημόσιας εξουσίας των οποίων απολαύει, τα μέτρα αυτά είναι, ως εκ της φύσεώς τους, εκτός του πλαισίου των συμβατικών σχέσεων και μπορούν να προσβληθούν δυνάμει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ.

24 Χαρακτηρίζοντας ως εκτελεστικά μέτρα των συμβάσεων CARDS και TACIS τις αποφάσεις είσπραξης CARDS και TACIS οι οποίες ελήφθησαν με βάση, μεταξύ άλλων, τον δημοσιονομικό κανονισμό του 2018 και αποσκοπούσαν στην προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, το Γενικό Δικαστήριο δεν σεβάστηκε το πνεύμα και το γράμμα του εν λόγω κανονισμού, αλλοιώνοντας την ίδια τη φύση των εξουσιών που αυτός απονέμει στην Επιτροπή.

25 Η HB αντιτείνει ότι η Επιτροπή δεν επιτρέπεται, στην υπό κρίση υπόθεση, να παραπέμψει στην επιχειρηματολογία την οποία ανέπτυξε στο πλαίσιο των αναιρέσεων που άσκησε κατά των αποφάσεων T-795/19 και T-796/19, ούτε να χρησιμοποιήσει την παρούσα υπόθεση ως αφορμή για να επικρίνει εκείνες τις αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου. Εν πάση περιπτώσει, η HB υποστηρίζει ότι η Επιτροπή προσδίδει στις προαναφερθείσες αποφάσεις ένα περιεχόμενο το οποίο δεν έχουν, εφόσον δεν αρκεί το θεσμικό όργανο απλώς να επικαλεστεί ότι ασκεί προνόμια δημόσιας εξουσίας, προκειμένου να γίνει δεκτό ότι όντως ισχύει κάτι τέτοιο. Συναφώς, η HB επισημαίνει ότι ορθώς το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, στη σκέψη 72 της αποφάσεως T-795/19 και στη σκέψη 67 της αποφάσεως T-796/19, ότι οι εξουσίες τις οποίες αντλεί η Επιτροπή από τον δημοσιονομικό κανονισμό του 2002 ή από άλλους κανόνες του παράγωγου δικαίου εμπίπτουν στη συμβατική σφαίρα, άπαξ και υπογραφεί σύμβαση.

26 Εξάλλου, κατά την άποψή της, από την απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, ADR Center κατά Επιτροπής (C-584/17 P, EU:C:2020:576, σκέψη 67), προκύπτει, αφενός, ότι, ναι μεν οι ισχύοντες δημοσιονομικοί κανονισμοί παρέχουν στην Επιτροπή την εξουσία να εξαναγκάσει συμβαλλόμενο σε εκπλήρωση των οικονομικής φύσεως υποχρεώσεών του, πλην όμως η ύπαρξη συμβάσεως εμποδίζει την Επιτροπή να ασκήσει μονομερώς τις αρμοδιότητες τις οποίες της απονέμουν οι δημοσιονομικοί κανονισμοί. Αφετέρου, από τη σκέψη 73 της ίδιας αποφάσεως προκύπτει ότι, μολονότι η έκδοση αποφάσεως που αποτελεί εκτελεστό τίτλο άπτεται της άσκησης των προνομίων δημόσιας εξουσίας των οποίων απολαύει η Επιτροπή, εντούτοις το θεσμικό αυτό όργανο υπερβαίνει τα όρια της αρμοδιότητάς του εκδίδοντας μια τέτοια απόφαση ενώ υφίστανται συμβατικές σχέσεις και εφόσον ο ενωσιακός δικαστής δεν είναι ο δικαστής της συμβάσεως.

27 Τέλος, η HB παρατηρεί ότι η Επιτροπή «δεν φαίνεται να αμφισβητεί» την άποψη ότι δεν δύναται να εκδίδει αποφάσεις βάσει του άρθρου 299 ΣΛΕΕ, αν πρόκειται για απαιτήσεις συμβατικής φύσεως και, συνεπώς, ο ενωσιακός δικαστής δεν είναι ο αρμόδιος να κρίνει επί των συμβάσεων.

***Εκτίμηση του Δικαστηρίου***

28 Από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 299, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ προκύπτει ότι αποτελούν εκτελεστό τίτλο οι πράξεις του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Επιτροπής ή της ΕΚΤ με τις οποίες επιβάλλεται χρηματική υποχρέωση σε άλλα πρόσωπα, πλην των κρατών μελών. Κατά συνέπεια, η ως άνω διάταξη δεν προβλέπει κανέναν περιορισμό όσον αφορά τη φύση των πράξεων που επιβάλλουν χρηματική υποχρέωση, πέραν του ότι δεν ισχύει για τις πράξεις με αποδέκτες τα κράτη μέλη. Όμως, αυτό καθ' εαυτό το άρθρο 299 ΣΛΕΕ δεν συνιστά επαρκή νομική βάση για την έκδοση πράξεων που αποτελούν εκτελεστό τίτλο. Πράγματι, η εξουσία των θεσμικών οργάνων, στα οποία αναφέρεται η εν λόγω διάταξη, να εκδίδουν τέτοιες πράξεις πρέπει να προκύπτει από άλλες διατάξεις (απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, ADR Center κατά Επιτροπής, C-584/17 P, EU:C:2020:576, σκέψεις 51 και 53).

29 Επιπλέον, όταν η Επιτροπή εκδίδει ένταλμα είσπραξης το οποίο αποτελεί εκτελεστό τίτλο, κατά την έννοια του άρθρου 299 ΣΛΕΕ, τα αποτελέσματα και η δεσμευτική ισχύς μιας τέτοιας μονομερούς αποφάσεως δεν απορρέουν από τις συμβατικές ρήτρες, αλλά από το ίδιο το άρθρο 299 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του εφαρμοστέου δημοσιονομικού κανονισμού. Στο μέτρο αυτό, μια τέτοια μονομερής απόφαση στηριζόμενη στην άσκηση προνομίων δημόσιας εξουσίας συνιστά βλαπτική πράξη υποκείμενη σε προσφυγή ακυρώσεως ενώπιον του ενωσιακού δικαστή βάσει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ (πρβλ. απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, ADR Center κατά Επιτροπής, C-584/17 P, EU:C:2020:576, σκέψεις 69 και 72).

30 Ωστόσο, η Επιτροπή δεν μπορεί να εκδώσει απόφαση η οποία αποτελεί εκτελεστό τίτλο, κατά την έννοια του άρθρου 299 ΣΛΕΕ, στο πλαίσιο συμβάσεων που δεν περιέχουν ρήτρα απονομής δικαιοδοσίας στον ενωσιακό δικαστή και εμπίπτουν, ως εκ τούτου, στην αρμοδιότητα των δικαστηρίων κράτους μέλους (πρβλ. απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, ADR Center κατά Επιτροπής, C-584/17 P, EU:C:2020:576, σκέψη 73).

31 Εν προκειμένω, οι επίδικες αποφάσεις παραπέμπουν ρητώς όχι μόνο στο άρθρο 299 ΣΛΕΕ, αλλά και στο άρθρο 100, παράγραφος 2, του δημοσιονομικού κανονισμού του 2018, το οποίο παρέχει στην Επιτροπή την εξουσία να βεβαιώνει επισήμως απαίτηση εις βάρος προσώπων, πλην των κρατών μελών, με απόφαση που αποτελεί εκτελεστό τίτλο, κατά την έννοια του άρθρου 299 ΣΛΕΕ, χωρίς να γίνεται διάκριση ανάλογα με το αν η απαίτηση η οποία βεβαιώνεται με τέτοια απόφαση έχει συμβατική ή εξωσυμβατική προέλευση (πρβλ. απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, ADR Center κατά Επιτροπής, C-584/17 P, EU:C:2020:576, σκέψη 57).

32 Όπως έκρινε δε το Δικαστήριο στη σκέψη 58 της σημερινής του αποφάσεως, Επιτροπή κατά HB (C-160/22 P και C-161/22 P), οι αποφάσεις είσπραξης CARDS και TACIS, στην αναγκαστική εκτέλεση των οποίων αποσκοπούν οι επίδικες αποφάσεις, συναρτώνται με την άσκηση προνομίων δημόσιας εξουσίας και δεν εντάσσονται αποκλειστικά στο πλαίσιο συμβατικών σχέσεων.

33 Συνακόλουθα, το Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 66 της προαναφερθείσας αποφάσεως, ότι οι αποφάσεις είσπραξης CARDS και TACIS πρέπει να χαρακτηριστούν ως «πράξεις δεκτικές προσφυγής», κατά την έννοια του άρθρου 263 ΣΛΕΕ, όπερ σημαίνει ότι τυχόν προσφυγή με αίτημα την ακύρωσή τους πρέπει να ασκείται ενώπιον του ενωσιακού δικαστή.

34 Συνεπώς, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, στις σκέψεις 52 και 53 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι οι απαιτήσεις βάσει των οποίων η Επιτροπή κίνησε διαδικασία ανάκτησης απέρρεαν από συμβατικές συμφωνίες και ότι, εφόσον στις σχετικές συμβάσεις δεν υπήρχε ρήτρα απονομής δικαιοδοσίας στον ενωσιακό δικαστή, η Επιτροπή δεν είχε την εξουσία να εκδώσει τις επίδικες αποφάσεις βάσει του άρθρου 299 ΣΛΕΕ.

35 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, πρέπει να γίνει δεκτή η αίτηση αναιρέσεως και, ως εκ τούτου, να αναιρεθεί η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.

**Επί της προσφυγής-αγωγής ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου**

36 Κατά το άρθρο 61, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εάν η αναίρεση κριθεί βάσιμη, το Δικαστήριο αναιρεί την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου. Στην περίπτωση αυτή, μπορεί είτε να αποφανθεί το ίδιο οριστικά επί της διαφοράς, εφόσον είναι ώριμη προς εκδίκαση, είτε να την αναπέμψει στο Γενικό Δικαστήριο για να την κρίνει εκείνο.

37 Εν προκειμένω, το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε τις επίδικες αποφάσεις βάσει του πρώτου λόγου ακυρώσεως τον οποίο προέβαλε η HB προς στήριξη της προσφυγής της, χωρίς να εξετάσει ούτε την αιτίαση περί παραβίασης της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης ούτε τον δεύτερο και τον τρίτο λόγο ακυρώσεως.

38 Στο πλαίσιο αυτό, διαπιστώνεται ότι το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα αναγκαία στοιχεία για να αποφανθεί οριστικά επί της ως άνω αιτιάσεως και επί των λόγων ακυρώσεως που δεν συζητήθηκαν ενώπιόν του.

39 Επομένως, η υπόθεση πρέπει να αναπεμφθεί ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου προκειμένου αυτό να αποφανθεί επί τις προαναφερθείσας αιτιάσεως και επί των λοιπών λόγων ακυρώσεως.

**Επί των δικαστικών εξόδων**

40 Δεδομένης της αναπομπής της υποθέσεως ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, το Δικαστήριο επιφυλάσσεται ως προς τα σχετικά με την αναιρετική διαδικασία δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφασίζει:

**1) Αναιρεί την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 6ης Ιουλίου 2022, HB κατά Επιτροπής (T-408/21, EU:T:2022:418).**

**2) Αναπέμπει την υπόθεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.**

**3) Επιφυλάσσεται ως προς τα δικαστικά έξοδα.**

(υπογραφές)